

מנהיגות סביבתית

פיתוח: צוות מרכז בידינו, פברואר 2023

מטרת הפעילות:

- חשיפה לבני נוער שהובילו שינוי סביבתי ופעילות למען האקלים
- עידוד תחושת מסוגלות בכוחם של בני נוער להוביל שינוי

רקע: פעילות זו מיועדת לעסוק במושג מנהיגות סביבתית. במסגרתה יכירו התלמידים דמויות של בני נוער אשר גילו מנהיגות סביבתית ולא נשארו אדישים, הם פעלו ועשו מעשה בנושאי אקלים וסביבה. התלמידים יקראו קטעי קריאה המספרים על פעילותן של דמויות שונות - לאה נמוגרה, ריאן הרליאק, סוורן סוזוקי, ג'רום פוסטר, מתוך כוונה שירצו בהשראתם לקדם עשייה סביבתית מקומית.

משך הפעילות: 45 - 60 דקות

מיומנויות בפעילות: אוריינות לשונית - הבעה בע"פ, מודעות עצמית, התנהלות חברתית - עבודת צוות, אוריינות גלובלית - מודעות ואחריות גלובלית

פתיחה:

מהי מנהיגות סביבתית?
בקשו מהתלמידים לתאר שמות של דמויות ותפקידים שלדעתם הם מנהיגים - כגון - ראש ממשלה, קפטן קבוצת ספורט, מפקד בצבא, מנכ"ל חברה.
שאלו - מה הופך אותם למנהיגים? האם הגדרת התפקיד, האישיות שלהם או הכישורים שלהם. ערכו דיון קצר לגבי מהם המאפיינים של מנהיגים.

גוף הפעילות:

נבקש מהתלמידים לקרוא את קטעי הקריאה שבהמשך המציגים בני נוער שמייצגים מנהיגות סביבתית ולפעול לפי ההנחיות לפעילות שבהמשך. ניתן לבצע גם בקבוצות כאשר כל קבוצה תקרא על דמות אחרת ותציג אותה לכלל הכיתה, יחד עם התייחסות לשאלות שבפעילות.

סיכום:

נשאל את התלמידים האם הם מכירים מנהיגים סביבתיים מישראל או מהסביבה הקרובה?
האם ירצו הם עצמם להוביל שינוי סביבתי במרחב הקרוב? נבקש שיחשבו איזה שינוי סביבתי ירצו להוביל ומה נדרש לשם כך.
אפשר לשלב צפיה בסרטון על [קבוצות נוער במעורבות סביבתית](#).
לשם תכנון וביצוע הפעילות שהתלמידים מעוניינים לקדם יש להקצות זמן נפרד. מומלץ לעיין בחוברת חינוך לפעולה בנושא שינוי האקלים של מרכז המורים בידינו, לקבלת רעיונות והנחיות לביצוע פעולה כזו.

הנחיות לפעילות לתלמידים:

- לפניכם קטעי מידע על דמויות - בחרו דמות לקריאה. תוכלו להרחיב את ההיכרות איתה ע"י איתור חומרים ברשת.
 - הסבירו מדוע בחרתם דווקא בדמות זו. מה הרשים או הפתיע אתכם במיוחד בדמות?
 - האם אתם מסכימים עם הדרך בה הדמות פעלה? מה הייתם עושים במקומה? כיצד הייתם מוכנים לעזור לדמות בהשגת המטרה?
 - אילו יכולתם להיפגש עם הדמות עליה קראתם, מה הייתם שואלים אותה?
 - לפניכם תכונות המתאימות לתאר מנהיג: החלטיות, יושר, התלהבות, דמיון, נכונות לעבוד קשה, יכולת להוביל אחרים, יכולת להבין אחרים, יכולת להבחין בהזדמנויות, יכולת להתמודד במצבים בלתי-נעימים, יכולת להסתגל במהירות לשינוי, יכולת ללכת נגד הזרם, נכונות ליטול סיכונים מחושבים.
- בחרו אחת מן התכונות האלו והסבירו כיצד מתבטאת התכונה בפעולות שעשתה הדמות שבחרתם. מה הופך את הדמות למנהיג/ה?

לאה היא פעילה סביבתית מאוגנדה (נולדה ב 2004) שהובילה קמפיין לשביתות ימי שישי ולנטיעת עצים באוגנדה.

היא החלה בפעילות לקידום שביתת האקלים בבתי ספר באוגנדה, לאחר שצפתה בכתבה בטלוויזיה על מפולות בוץ והצפות שקרו באזורים כפריים באוגנדה. יחד עם פעילים נוספים הקימה את ארגון 'ימי שישי למען האקלים' באוגנדה והחל מפברואר 2019 קידמה פעולות אלו ונוספות למען האקלים.

באוגנדה (כמו במקומות רבים בעולם) חלה ירידה דרסטית בכיסוי היערות. לאה חגגה את יום הולדתה ה-15 בנטיעת 200 עצים במקום מסיבת יום הולדת, ומאז ייסדה את הפרויקט "עצי יום הולדת" שבו נתנו זרעים למי שרצו לחגוג ימי הולדת בדרך זו. שנה לאחר מכן נטעה ביום הולדתה 500 עצים. לאה נהגה להשתמש ברשתות המדיה החברתית לעודד צעירים לטעת עצים בימי ההולדת שלהם, מתוך שאיפה להגיע למליון עצים. בדרך זו היתה השראה לצעירים נוספים מאוגנדה ומהעולם לפעול למען האקלים.

במטרה לקדם את יישום הסכם פריז וחקיקה אקלימית על ידי ממשלת אוגנדה, לאה ארגנה מצעד במקביל לשביתת האקלים ב 29 בנובמבר 2020.

לאה נשאה נאום בטקס הפתיחה של ועידת האקלים של האו"ם (cop 27) שהתקיים בשארם א-שייח, בצפון אפריקה.

[לנאום בוועידת האקלים של האו"ם](#)

ריאן הרליאק | Ryan Hreljac

ריאן הרליאק הוא ילד קנדי אשר בגיל 6 החל לגייס כסף למען אנשים המושפעים ישירות ממשבר המים העולמי, ומאז גייס מיליונים לטובת פרויקטים של מים באפריקה.

בשנת 1998, כשריאן היה בכיתה א' הוא למד מהמורה שלו, גברת פרסט, על מצב המים במקומות שונים בעולם. ריאן למד כי ישנם אנשים בעולם שמתים בגלל שאין להם נגישות למים נקיים לשתייה. כילד שגר בקנדה, מדינה השופעת מים נקיים, היה לו קשה מאוד עם המחשבה שישנם אנשים שלא זוכים למים נקיים וזמינים.

ריאן לא נשאר אדיש והחליט לעזור לאותם אנשים להשיג מים נקיים. הוא החליט להתחיל לחסוך כסף למען האנשים שאין להם מים. הוא שמע ממורתו שהקמת באר עולה 70 דולר והחליט לחסוך את הסכום. מאחר והיה ילד צעיר, את הסכום הוא חסך על ידי ביצוע עבודות בית שונות ועזרה להוריו (ניקיון החצר, שאיבת אבק וכו'). הוא עבד במשך ארבעה חודשים כדי לגייס 70 דולר. כשסיים לגייס את כל שבעים דולר גילה כי הסכום לא מספיק והקמת באר אמיתית עולה הרבה יותר משבעים דולר - 2000 דולר! ריאן לא נכנע והמשיך לגייס כסף. בשלב זה סיפורו הגיע לעיתונות המקומית בעיר שלו וכך הוא הצליח להעלות את המודעות לנושא בקרב אנשים רבים וגייס תרומות נוספות.

בסופו של דבר ריאן הקטן הצליח לגייס את כל הכסף למען הקמת הבאר. הבאר הראשונה של ריאן נבנתה בבית ספר בכפר באוגנדה, בשנת 1999 כשהוא היה בן 7 בלבד. ריאן נסע עם הוריו לטקס חניכת הבאר. בהמשך הקים ריאן קרן לתרומות למען הקמת בארות נוספות ברחבי אפריקה.

ריאן הרליאק מהווה קול מעורר השראה לאלה שנפגעו ממשבר המים באפריקה. הוא ממשיך להיות מודל לחיקוי עם מסר ברור - לכל אדם על פני כדור הארץ יש זכות ליהנות ממים נקיים, וכל אחד יכול לגרום לשינוי ענק.

קישור לאתר האינטרנט של "הבאר של ריאן" - <http://www.ryanswell.ca>

ב-14 ביוני 1992 נערכה בברזיל ועידת האו"ם העולמית בנושא סביבה. כ-170 מדינות לקחו חלק בוועידה זו, והשתתפו בה כמאה ראשי מדינות ומנהיגים. תוצרי הוועידה, שכללו את הצהרת ריו, אג'נדה 21 ושלוש אמנות סביבתיות בין-לאומיות בנושאי מגוון ביולוגי, מדבור ושינויי אקלים, מהווים עד היום בסיס לשיח הסביבתי העולמי.

סוורן סוזוקי, אז נערה בת 12 מקנדה, טסה 8,000 ק"מ לברזיל כדי לנאום בוועידה. בנאום של 7 דקות, הצליחה הנערה להעביר מסר בצורה שטובי הפוליטיקאים שלנו יכולים רק לחלום עליה - מסר חזק ומרגש. בנאומה הציגה נושאים סביבתיים מנקודת מבט צעיר, תוך הבעת ביקורת חריפה על התנהגותם של המבוגרים. בין השאר אמרה בנאומה:

"שלום, אני סוורן סוזוקי ואני מדברת בשם ECO, הארגון הסביבתי של הילדים. אנחנו קבוצה של בני 12 ו-13 שמנסים לחולל שינוי. גייסנו בעצמנו את כל הכסף שנדרש כדי להגיע לכאן, לעבור 8,000 מיילים כדי לומר לכם שאתם, המבוגרים, חייבים לשנות את דרככם. [...] אני מדברת כאן בשם כל הדורות שיבואו. אני מדברת כאן בשם הילדים הרעבים שאין שומעים את בכייהם. אני מדברת כאן בשם אינספור החיות שמתות ברחבי העולם מכיוון שלא נותר להן לאן ללכת [...]".

נאומה של סוורן באו"ם היה מלא תוכחה כלפי המבוגרים, המחנכים את ילדיהם לסובלנות כלפי האחר - אך בעצמם פועלים בגסות לאחרים; מבוגרים המטיפים לסדר וניקיון בחלל הביתי - אך מזהמים בחלל הציבורי; מבוגרים שהורסים יותר ממה שהם יודעים לתקן, שפיהם וליבם אינם שווים. הנאום מעלה תחושה חזקה של תקווה, של כוח צעיר שלא מוכן לוותר על עתידו ומוכן להילחם עבור אכפתיות כלפי הטבע והיצורים החיים בו, עבור עולם חדש וטוב יותר.

כדאי לציין שגם היום, עשרות שנים לאחר הנאום באו"ם, סוורן היא פעילה סביבתית. ייתכן וניתן לקשר זאת להשראה שקיבלה מהבית - אבא שלה דיוויד סוזוקי הוא חוקר גנטיקה ופעיל סביבתי בעצמו.

[לנאום של סוורן סוזוקי באו"ם](#)

ג'רום פוסטר השני | Jerome Foster II

ג'רום פוסטר (נולד ב 2002) הוא פעיל סביבתי בנושא צדק אקלימי וזכויות אדם והיה היועץ הצעיר ביותר בהיסטוריה של הבית הלבן בארצות הברית.

פוסטר הוא אחד המזוהים עם המאבק למען האקלים בארצות הברית בפרט ועם המאבק העולמי בכלל. הוא החל לעסוק בנושא שינוי האקלים בגיל צעיר מאוד, בעקבות סרט דוקומנטרי שצפה בו ומאוחר יותר כשהשתתף ביום כדור הארץ בעיר מגוריו וושינגטון, בירת ארצות הברית. מאז לא הפסיק את פעילותו למען הסביבה והחברה.

הוא החל להתפרסם בתקשורת החל משנת 2018 כאשר היה בין המארגנים של השלוחה האמריקאית של שביתת בתי הספר למען האקלים. הוא ביצע מספר שיתופי פעולה אקטיביסטים עם גרינפיס ועם ג'יין פונדה, שמובילה מאבק להפסקת קידוחי נפט באזורים רגישים סביבתיים. בשנה זו הוא נאם בפני נציבות האו"ם לזכויות אדם. הוא החל לכתוב טורים בעיתונות ולהשתתף בראיונות סביבתיים. ב-2019 השתתף בתכנון חוק האנרגיה המתחדשת של וושינגטון שנחשב חוק שאפתני בהשוואה לחוקים דומים בעולם באותה התקופה.

הוא הקים שני מיזמים בינלאומיים לשיתוף פעולה בין צעירים ממדינות שונות: בשנת 2017 הקים את The Climate Reporter, אתר חדשות בנושא אקלים שכלל עשרות כותבים צעירים מ-11 מדינות. בשנת 2020 הקים את הארגון הבינלאומי OneMillionOfUs, לעידוד הצבעה בקרב צעירים. באותה שנה החל את לימודיו ב-MIT בלימודי מדעי כדור הארץ.

בשנת 2021, בהיותו בן 19 בלבד, מונה פוסטר כחבר במועצה המייעצת לצדק סביבתי של הבית הלבן.

לכתבה עליו באתר זווית: [הגרטה הגדול הבא](#), אוקטובר 2020
[לראיון איתו בתקשורת](#), 2019 (באנגלית, ללא כיתוב)